

Jerzy Zdanowski

WPROWADZENIE

W którym kierunku zmierza arabski Bliski Wschód? Odpowiedź na to pytanie jest jeszcze bardziej trudna po Arabskiej Wiośnie niż przed tymi wydarzeniami. Poważne problemy rozwojowe, które nabrzmiewały od dziesięcioleci nie zostały rozwiązane, a wręcz się pogłębiają; destabilizacja polityczna poszczególnych państw i całego regionu jest coraz bardziej oczywista; rodzi się nowa sytuacja geopolityczna związana ze słabnięciem jednych państw i urastaniem w siłę drugich; powstanie Państwa Islamskiego oznacza zakwestionowanie dotychczasowych granic państwowych; w nieznaną dotąd skalę wystąpił problem uchodźców; niepokojące są ostre napięcia na tle etnicznym i religijnym; faktem stał się rozpad niektórych państw i prawdopodobnie – także całych narodów. Przede wszystkim jednak brak jest wyraźnej wizji na przyszłość, paradygmatu albo teorii, w ramach których można byłoby myśleć o normalizacji stosunków politycznych i rozwiązywaniu problemów rozwojowych. To tylko niektóre z wyzwań Bliskiego Wschodu na przełomie roku 2014 i 2015.

Autorzy niniejszego tomu nawiązują do wymienionych zagadnień i starają się odpowiedzieć na niektóre z rodzących się pytań. Numer otwiera artykuł historyczny Doroty Rudnickiej-Kassem, odnoszący się do teorii polityki i miejsca państwa w klasycznej myśli muzułmańskiej. Rozważania te mogą być także odniesione do wielu problemów współczesności. Jednym z nich jest radykalizacja islamu politycznego. Zjawisko to analizują Marcin Styszyński w opracowaniu dotyczącym dżihadyzmu oraz Rachel Tonta i Konrad Pędziwiatr w materiale

o salafizmie w Egipcie i Tunezji. W kolejnym artykule, autorstwa Macieja Milczanowskiego, przedmiotem analizy jest system bezpieczeństwa regionalnego na Bliskim Wschodzie. Autor określa cechy takiego systemu, który byłby odpowiedni do zapewnienia stabilizacji w regionie, wskazuje też przeszkody na drodze do jego zbudowania. Kluczowym ogniwem w procesie budowania takiego systemu jest niewątpliwie Egipt, co dobrze obrazuje artykuł Michała Lipy o polityce zagranicznej tego kraju. To, że państwa Bliskiego Wschodu tworzą system i że sytuacja w jednej części regionu rzutuje na sytuację wewnętrzną w innej jego części, potwierdzają badania nad wybranymi krajami. Katarzyna Dziejdz analizuje sytuację w Libanie, a Andrzej Guzowski – wpływ sytuacji w Strefie Gazy na politykę Izraela wobec tej części Palestyny. Kolejny tekst, Saada Abudayeha z Jordanii, prezentuje ciekawy punkt spojrzenia na Arabską Wiosnę – osoby, która była uczestnikiem i jednocześnie obserwatorem tych burzliwych wydarzeń. Sytuacja w regionie Zatoki Perskiej stała się z kolei przedmiotem zainteresowania autorów następných artykułów: Jakub Sławek analizuje sytuację w Radzie Współpracy Państw Zatoki (GCC), a Wojciech Grabowski zajmuje się stosunkami między Radą Współpracy Państw Zatoki i Iranem. Powszechnie wiadomo, że kluczowym zagadnieniem polityki bliskowschodniej jest konflikt palestyńsko-izraelski. Marcin Szydzisz analizuje rzadko przedstawiany w literaturze, ale niezwykle istotny aspekt tego konfliktu – demografię. Kolejny materiał, pióra Anny Mrozek-Dumanowskiej, dotyczy organizacji pozarządowych na Bliskim Wschodzie. Jest to niesłychanie ważne zagadnienie, gdyż traktuje o przemianach społecznych, relacjach między państwem i społeczeństwem oraz rodzeniu się społeczeństwa obywatelskiego. Doświadczenia bliskowschodnie w tym zakresie zostały przedstawione w porównaniu z innymi obszarami świata pozaeuropejskiego. Numer zamyka tekst Justyny Langowskiej, w którym znajdujemy analizę ciekawego zjawiska w stosunkach międzynarodowych, a mianowicie dyplomacji kulturalnej – przedmiotem zainteresowania jest w tym przypadku polska polityka na Bliskim Wschodzie.

Do działu *Varia* włączone zostały dwa materiały, nadesłane już na etapie składania numeru. Pierwszy z nich, Bartosza Kurka, analizuje proces rekrutacji nowych członków Państwa Islamskiego przez fora internetowe. Równie aktualny problem poruszyła Paulina Woźniak: odnosi się mianowicie do tragicznych wydarzeń w Paryżu w styczniu 2015 r. i przedstawia echa tych wydarzeń w prasie bliskowschodniej. Autorka jest studentką I roku studiów na Wydziale Prawa, Administracji i Stosunków Międzynarodowych KAAFM. Nowe pokolenie autorów sygnalizuje więc w ten sposób swoją obecność na łamach „Krakowskich Studiów Międzynarodowych”, co jest dobrym prognostykiem dla naszego pisma.

Zachęcamy do lektury naszych bliskowschodnich numerów oraz nadsyłania materiałów do publikacji w kolejnym numerze „Krakowskich Studiów Międzynarodowych”. Będzie on poświęcony relacjom między państwem a społeczeństwem na Bliskim Wschodzie.